

Wat te doen bij prik-, snij-, bijt, krab of spuugincidenten.

Inleiding

Als uit de risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE) blijkt dat er sprake is van mogelijke blootstelling is beleid nodig over hoe te handelen bij een (prik-, snij-, spat- en bijt) accident: het zogenaamde "prikaccidentenprotocol". Iedere instelling waar medewerkers risico lopen op blootstelling aan infectieziekten hanteert een goed uitgetest, werkbaar en regelmatig onderhouden prikaccidentenprotocol.

Als een medewerker zich prikt of snijdt aan een spuit of ander voorwerp dat mogelijk besmet materiaal bevat, dan is onmiddellijk en doelmatig handelen belangrijk. Dit houdt in dat er meteen bekeken wordt of er besmettingsrisico's zijn die acute behandeling vragen (binnen 2 uur is voor sommige infecties noodzakelijk!). Hiervoor hanteert u een prikaccidentenprotocol. Hierin regelt u hoe er meteen deskundige hulp kan worden ingeschakeld op alle dagen van de week en op ieder tijdstip. Sluit hiervoor een contract met een partij die dit kan bieden (bijvoorbeeld Prikpunt). Hetzelfde geldt voor gebeten worden, gekrabd worden of gespuugd worden als er sprake is van besmettingsrisico. Denk bijvoorbeeld aan huisdieren, maar ook aan agressieve cliënten of hun relaties.

Zorg er bovendien voor dat van ieder incident geleerd wordt: hoe kan dit in de toekomst voorkomen worden. Hiervoor zet u een procedure op voor het melden, registreren en analyseren van incidenten op.

Om te bepalen wat nodig is bij incidenten waarbij mogelijk besmetting kan optreden kunt u gebruik maken van de [WIP richtlijnen](#). Deze worden erkend als professionele standaarden. In geval van prikaccidenten kan men gebruik maken van de landelijke richtlijn prikaccidenten.

Prikaccidentenprotocol

Zorg voor een instructie "wat te doen bij blootstelling aan biologische agentia" (oftewel incident). Een bijzonder aandachtspunt hierin is, dat bij de behandeling van medewerkers die zwanger zijn extra risico's aan de orde zijn. Ook is belangrijk dat in de instructie wordt opgenomen dat goed bekeken wordt wat de aard van de vervuiling is op het voorwerp waaraan de medewerker de verwonding heeft opgelopen (niet meteen weggooien dus). Zorg dat deze instructie 'hoe te handelen bij een incident' op de werkplek direct beschikbaar is (zie voorbeeld prikaccidenten).

De werkgever zorgt dat op alle tijdstippen waarop medewerkers aan het werk zijn er direct deskundige hulp bereikbaar is voor ingrijpen bij accidenten. Via bijvoorbeeld medische achterwacht (bijvoorbeeld instanties zoals GGD, Prikpunt, huisarts of ziekenhuis), nachtdienst, etc.

In het geval van een besmetting ten gevolge van het werk, zal de bedrijfsarts dit melden aan het [Nederlands Centrum voor Beroepsziekten](#) .

De Stichting Werkgroep Infectiepreventie (WIP)

De Stichting Werkgroep Infectie Preventie (WIP) is een samenwerkingsverband van drie wetenschappelijke verenigingen op het gebied van infectiepreventie en ziekenhuishygiëne: de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie, de Vereniging voor Infectieziekten en de Vereniging voor Hygiëne en Infectiepreventie in de Gezondheidszorg. Het doel van deze stichting is het maken van richtlijnen op het gebied van infectiepreventie voor de gezondheidszorg, om hiermee een bijdrage te leveren aan het infectiepreventiebeleid in Nederland. De Inspectie van de Gezondheidszorg (IGZ) beschouwt de [richtlijnen van de Werkgroep](#) als professionele standaarden.

Kort samengevat komt de procedure neer op het volgende.

Opzetten van een prikaccidentenprotocol

Waar medewerkers blootgesteld kunnen worden aan materiaal waarmee zij besmet kunnen raken, is het nodig een prikaccidenten-procedure op te stellen. Daarin regelt u hoe er gehandeld wordt en op welke wijze acute medische hulp geboden wordt na het incident waarbij mogelijk besmetting is opgetreden. Dat geldt bijvoorbeeld bij verwondingen aan een gebruikte naald die mogelijk vervuild is met bloed of een ander incident waarbij bloed-bloed contact kan zijn opgetreden. De procedure bevat een concrete instructie wat het slachtoffer te doen heeft. Dit kan er als volgt uit zien.

Wat te doen bij een prik-, bijt- of snijaccident.

1. Eerste hulp

- a. Bij prik-, bijt- of snijaccidenten:
 - Wond laten doorbloeden
 - Wond goed reinigen (met water of fysiologisch zout uitspoelen)
 - Wond daarna desinfecteren met alcohol 70% + chloorhexidine 0,5% of jodiumtinctuur 1%.
- b. Bij besmetting van de slijmvliezen of wondjes:
 - Goed spoelen met water
 - Wondje reinigen met water en zeep en desinfecteren met alcohol 70% + chloorhexidine 0,5% of jodiumtinctuur 1%
- c. Bij besmetting van de ogen:
 - Ruim spoelen met water

2. Inventariseer de toedracht en neem hierna zo spoedig mogelijk contact op met de medische achterwacht (dag en nacht bereikbaar)

Bekijk goed het materiaal waaraan het slachtoffer zich heeft verwond: welke vervuiling is daarop/daarin zichtbaar? Bekijk de mate van contact met de verontreiniging (hoeveelheid materiaal waar contact mee is geweest). Er kan informatie ingewonnen worden over de immunestatus/vaccinaties. Uit het gesprek dat volgt zal duidelijk worden welke vervolgacties nodig zijn.

3. Verwonde geruststellen

Informeer de verwonde over risico's en behandeling. Maak desgewenst gebruik van de beschikbare schriftelijke informatie.

Dit 'protocol' is ingebed in een bredere prikaccidenten-procedure. Hierin is geregeld:

- Hoe deskundig advies ingewonnen kan worden (in stap 2 van het protocol). U heeft daarover afspraken gemaakt die waarborgen dat acute hulp op ieder tijdstip van de dag en op alle dagen van de week beschikbaar is.

- Hoe informatie beschikbaar wordt gesteld over de immuunstatus van het slachtoffer/uw medewerker (met name hepatitis vaccinatie) en eventuele andere medische gegevens die van belang zijn bij de risico-afweging.
- Hoe informatie wordt ingewonnen over eventuele besmetting van het materiaal waar de medewerker mee in aanraking is gekomen. Denk daarbij aan gegevens over ziektes die een cliënt onder de leden zou kunnen hebben. Daarbij is er sprake van privacy-overwegingen.
- Hoe eventuele medische behandeling wordt ingezet. De vraag is wie bepaalt of dit nodig is en eventueel ook hoe de kosten gedragen worden.

Voor de opzet van deze procedure kunt u gebruik maken van de [landelijke richtlijn prikaccidenten](#). Zie verder ook de praktijkvoorbeelden.

Melding, registratie en analyse van ongevallen

Naast het goed regelen van noodhulp via het prikaccidentenprotocol is ieder incident een kans om risico's voor de toekomst te verkleinen. Hiervoor is het nodig dat bij ieder incident of bijna-incident bekeken wordt wat de oorzaak was en wat er te doen is om herhaling te voorkomen. Niet om een schuldige aan te wijzen, maar om steeds verder te verbeteren.

Op basis van de Arboret heeft elke werkgever een registratieverplichting van arbeidsongevallen die leiden tot arbeidsverzuim. Als ongevallen leiden tot ziekenhuisopname, de dood of blijvend letsel, dan moet een incident onmiddellijk worden gemeld bij Inspectie SZW.

Bij ieder ongeval/incident beoordeelt u wat de oorzaak is geweest van dit incident om zodoende maatregelen te treffen die herhaling van dergelijke ongevallen tegen gaan.

De analyse van bijna-ongevallen, bijna-prikaccidenten en onveilige situaties draagt substantieel bij aan de verbetering van het preventief arbobeleid. Dit is echter geen wettelijke verplichting.

Voor het registreren van incidenten waarbij risico's voor de medewerkers hebben bestaan maakt u gebruik van een incidentmeldingsprocedure bijvoorbeeld aan de hand van een formulier Meldingen Incidenten Medewerkers (MIM formulier).